

Sygn. akt I CSK 588/14

POSTANOWIENIE

Dnia 25 marca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wojciech Katner

w sprawie z wniosku D. L.
przy uczestnictwie M. W., J. B. i K. B.
o stwierdzenie nabycia spadku,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 25 marca 2015 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestniczki M. W.
od postanowienia Sądu Okręgowego w [...] z dnia 15 kwietnia 2014 r., sygn. akt V Ca [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 15 kwietnia 2014 r. Sąd Okręgowy w R. oddalił apelację uczestniczki M. W. od postanowienia Sądu Rejonowego w R. z dnia 29 sierpnia 2012 r., mocą którego stwierdzone zostało nabycie spadku po zmarłym J.B. na podstawie ustawy przez czworo dzieci po 1/4 części, w tym przez wymienioną uczestniczkę postępowania. Sąd pierwszej instancji ustalił, że nieważny był testament ustny spadkodawcy podpisany przez niego w szpitalu dnia 23 grudnia 2011 r., według którego cały spadek miał przyspaść córce M. W., ponieważ testament ten jako szczególny nie spełniał przesłanek sporządzenia określonych w art. 952 § 1 k.c. To zdecydowało w braku innego testamentu spadkodawcy o dziedziczeniu ustawowym. Rozpoznając i oddalając apelację Sąd drugiej instancji - po uzupełnieniu postępowania dowodowego - podzielił ustalenia i wnioski Sądu Rejonowego.

W skardze kasacyjnej uczestniczka zarzuciła zaskarżonemu postanowieniu naruszenie prawa materialnego, tj. art. 952 § 1 k.c. polegające na błędnej jego wykładni oraz art. 945 § 1 pkt 1 k.c. polegające na jego niewłaściwym zastosowaniu. Naruszenie przepisów postępowania dotyczyło art. 233 k.p.c. przez dowolną a nie swobodną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz art. 278 § 1 k.p.c. w związku z art. 952 § 1 k.c. w zakresie zaniechania przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego sądowego. Pełnomocnik skarżącej wniósł o uchylenie i zmianę zaskarżonego postanowienia (które nazywa w skardze konsekwentnie, błędnie - wyrokiem) i orzeczenie o nabyciu spadku w całości na podstawie testamentu ustnego przez M. W., ewentualnie o uchylenie tego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, z zasądzeniem kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie mogła zostać przyjęta do rozpoznania ze względu na niespełnienie przesłanek określonych w art. 398¹ § 1 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżąca odwołuje się do art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. ze względu na potrzebę wykładni art. 952 § 1 k.c. odnośnie

do wyjaśnienia pojęcia „obawy rychłej śmierci”, jako przesłanki sporządzenia testamentu ustnego, to znaczy, czy zachodzi ona tylko wtedy, gdy w dokumentacji medycznej zostanie odnotowane pogorszenie się zdrowia spadkodawcy w dniu sporządzenia testamentu ustnego, czy też będą to łącznie subiektywne przekonanie spadkodawcy i obiektywne okoliczności jego przebywania w szpitalu, wiek, obecny stan zdrowia, ciężkie choroby przebyte w przeszłości, długotrwała choroba, okresowe pogorszenie zdrowia i powrót do zdrowia oraz opinia osób postronnych. Druga wątpliwość dotyczy sposobu wyrażenia woli poprzez testament ustny, to znaczy, czy musi być on ustnie wypowiedziany przez spadkodawcę, czy wystarczą jego znaki, gesty lub zachowania zrozumiane przez świadków w sposób niebudzący wątpliwości.

Niewątpliwie podniesione kwestie są dla wyrażenia woli spadkodawcy przez testament ustny istotne do wyjaśnienia. W odniesieniu do pierwszej kwestii „obawy rychłej śmierci” jako przesłanki sporządzenia testamentu ustnego występują w orzecznictwie dwa rozumienia: obiektywne i subiektywne, z przewagą tego pierwszego, ale z zaznaczeniem, że nie można pomijać zupełnie subiektywnego przekonania spadkodawcy o rychłej śmierci (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2008 r., I CSK 381/07, nie publ.). Co do drugiej podniesionej kwestii również występują rozbieżności w orzecznictwie (węższe i szersze rozumienie sposobu ustnego wyrażenia woli przez spadkobiercę, por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2001 r., II CKN 552/99, nie publ. oraz z dnia 13 czerwca 2013 r., IV CSK 688/12, OSNC- ZD 2014, nr D, poz. 55). Z podanych względów wnioski o przyjęcie skargi do rozpoznania jest prawidłowo sporządzony wraz z uzasadnieniem o jakim mowa w art. 398⁴ § 2 k.p.c.

Zwrócić jednakże należy uwagę, że nie tego rodzaju problemy, jak dotychczas przedstawione stanowiły o sposobie rozstrzygnięcia sprawy przez Sąd w zaskarżonym postanowieniu. Przyczyną orzeczenia przez Sąd pierwszej instancji a następnie oddalenia apelacji było przede wszystkim ustalenie nieważności testamentu ze względu na stwierdzony przez biegłą i przyjęty przez Sąd (ss. 5, 6 i 10 uzasadnienia postanowienia Sądu drugiej instancji) stan testatora, który wyłączał jego zdolność testowania z powodu braku świadomości powzięcia decyzji i wyrażenia woli (art. 945 § 1 pkt 1 k.c.). Skarżąca pominęła zupełnie tę

podstawę prawną, a ona stanowi istotę zaskarżonego postanowienia, przy czym wynika z ustalenia faktycznego o znajdowaniu się spadkodawcy w chwili testowania w stanie wyłączającym świadome lub swobodne wyrażenie woli. Ustalenia faktyczne nie mogą stanowić podstawy skargi kasacyjnej i wiążą Sąd Najwyższy (art. 398³ § 3, art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Pomimo zatem wyróżnienia we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wątpliwości odnośnie do wykładni wskazanych przepisów prawa, to nie dotyczyły one tych kwestii prawnych, które stanowiły istotę uzasadnienia prawomocnie rozstrzygniętej sprawy, a skupiły się na dodatkowych argumentach Sądu Okręgowego oddalającego apelację. Na marginesie jedynie należy podnieść, co nie ma żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia wniosku o przyjęcie skargi uczestniczki postępowania do rozpoznania, że sposób skonstruowania uzasadnienia zaskarżonego postanowienia Sądu Okręgowego na stronach 7- 9 nie ułatwia odczytania treści motywów, zwłaszcza odnośnie do prawidłowo wybranego, ale przytoczonego *in extenso* orzecznictwa Sądu Najwyższego.

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.